

JAARSTUKKEN 2021

STICHTING WERELDERFGOED KINDERDIJK

Kinderdijk

Woord vooraf

Kinderdijk, juni 2022

Geachte lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2021 van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk.

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk kijkt terug op een bewogen jaar dat werd gedomineerd door de gevolgen van de coronapandemie. Een jaar waarin het voortdurend schakelen was en waarbij er veel van onze organisatie is gevraagd. Een jaar waarin ook nagedacht is over de toekomst van het mooie Werelderfgoed, waar we met alle betrokken vorm aan geven. De inzet en betrokkenheid van onze vrijwilligers en medewerkers vormen een sterke basis voor vertrouwen in de toekomst.

Graag tot ziens in Werelderfgoed Kinderdijk!

Het bestuur,

Peter-Jan van Steenbergen

Inhoudsopgave

Woord vooraf	2
Jaarverslag 2021	4
1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk	4
2. Bestuursverslag 2021	6
3. Verslag bestuursorganen	16
4. Vooruitblik 2022	19
Jaarrekening 2021	21
A- Balans per 31 december 2021	22
B- Staat van baten en lasten over 2021	24
C- Grondslagen voor de jaarrekening	25
D- Toelichting op de balans per 31 december 2021	32
E- Niet uit de balans blijvende rechten verplichtingen en financiering derden	44
F- Toelichting op de staat van baten en lasten	45
Overige gegevens	51
Samenstellingsverklaring	52

1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Outstanding Universal Values

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is aangewezen als siteholder voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Bij de aanwijzing zijn voor Kinderdijk de zogenaamde uitzonderlijke universele waarden (Outstanding Universal Values of OUV's) benoemd, die als basis dienen voor de instandhouding van Kinderdijk als UNESCO Werelderfgoed:

1. Het molennetwerk van Kinderdijk-Elshout is een buitengewoon landschap gemaakt door de mens, dat een krachtig bewijs in zich draagt van menselijk vernuft en standvastigheid, gedurende bijna een millennium, in het afwateren en beschermen van een gebied door de ontwikkeling en toepassing van een hydrologisch systeem.
2. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk met zijn historische 'hoge en lage poldergebieden met natuurlijke afwatering', watergangen, molens, molenvlieten, gemalen, uitlaatsluizen en waterschapshuizen is een uniek voorbeeld van de Nederlandse technische ontwikkeling van de afwatering die is gekopieerd en toegepast op veel plekken in de wereld.
3. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk is een extreem ingenieus hydraulisch systeem dat tot op de dag van vandaag functioneert. Dit systeem maakte het door de eeuwen heen voor de mens mogelijk om zich hier te vestigen en grote delen van het veenlandschap te cultiveren. Het is nationaal en internationaal het enige voorbeeld van deze schaal, het is daardoor een uniek en bijzonder voorbeeld van zowel een architectonisch ensemble als een cultureel landschap, dat typerend is voor Nederland en een significante fase in de menselijke geschiedenis illustreert. De Commissie stelde vast dat de site wordt gevormd door een uitzonderlijk, door mensen gemaakt landschap. Dit landschap draagt een krachtig stempel van menselijk vernuft en vastberadenheid in waterafvoer en bescherming van het land door middel van waterbouwkundige technieken, en dit over een periode van bijna 1000 jaar.

Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

De SWEK is specifiek opgericht als gevolg van de Werelderfgoed status. De stichting heeft conform haar statuten de volgende vier doelstellingen:

- Het in stand (doen) houden van molens en opstallen in het molengebied Kinderdijk die geheel of gedeeltelijk zijn aangemerkt als beschermd monument als bedoeld in de Monumentenwet 1988;
- Behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur)historisch- en natuurmonument;
- Bevorderen van de publieke presentatie en de toegankelijkheid van het Werelderfgoed Kinderdijk, binnen de context van de huidige gebiedskenmerken, zijnde de historie, de cultuur en de natuur (instandhouding van het huidige unieke karakter en de identiteit, zonder aantasting van de cultuur-, landschappelijke en natuurhistorische waarden);
- Bevorderen van kennisoverdracht omtrent het Werelderfgoed en de (historische) functie van de molens en waterstaatswerken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

2. Bestuursverslag 2021

Toekomstvisie

Eind 2021 heeft de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk een toekomstvisie vastgesteld. Werelderfgoed Kinderdijk wil zich ontwikkelen naar een "volwaardig Werelderfgoed". De toekomstvisie heeft dan ook die titel gekregen.

Missie die daarbij hoort luidt:

Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de Wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om het ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. SWEK en haar stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

De toekomstvisie bestaat uit de volgende elementen:

1. Integraal gebiedsbeheer
2. Bewaken en uitdragen OUV's
3. Focus op de waardevolle bezoeker
4. Excellent bezoekersmanagement
5. Verbonden met de omgeving

De toekomstvisie is te downloaden op onze website:

<https://assets.kinderdijk.nl/app/assets/toekomstvisie-swek.pdf>

Deze toekomstvisie is een levend document en wordt in 2022 met de verschillende externe partijen besproken.

Organisatieontwikkeling

In 2021 is een nieuwe organisatie gevormd op basis van de toekomstvisie "volwaardig Werelderfgoed". De SWEK organisatie bestaat uit twee sectoren, namelijk de sector "Erfgoed en beheer" en de sector "Publiek". Beide managers van deze sectoren maken onderdeel uit van het Managementteam en daarmee is er op dat niveau zowel aandacht voor het erfgoed en beheer als ook het ontvangen van bezoek (toerisme). Om het belang van de vrijwilligers in de organisatie te benadrukken en het feit dat de vrijwilligers breed ingezet worden in de organisatie valt de functie van vrijwilligerscoördinator rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de directie.

De coronacrisis

Het jaar 2021 is gedomineerd door de coronapandemie en de gevolgen daarvan voor het reizen in het algemeen en het ontvangen van bezoek in het bijzonder. Werelderfgoed Kinderdijk is in de periode 1 januari – 3 juni 2021 vanwege de geldende lockdowns in Nederland gesloten geweest voor publiek. In de periode vanaf 19 mei tot en met 3 juni 2021 is er wel een beperkte openstelling van de buitenlocaties geweest met een aangepaste prijs voor het entreeticket.

Ook na heropening van de bezoeklocaties van het Werelderfgoed hadden we te maken met verschillende beperkende maatregelen. Zo was er de mondkapjesplicht voor medewerkers, vrijwilligers en bezoekers. Ook hadden we te maken met restricties rondom maximale groeps groottes in de bezoeklocaties en op de rondvaartboten. Restricties die ook in de loop van het jaar wijzigden. Dit heeft niet alleen geleid tot een verminderde capaciteit, het trok ook een enorme wissel op het personeel en vrijwilligers. Tot slot waren vanaf 19 december 2021 tot februari 2022 de bezoeklocaties wederom gesloten.

Ontwikkeling entreezone

De ontwikkeling van de huidige entreezone is in 2021 met de opening van het Vogeltheater afgerond. Eerder waren al de Stop & Go zone, het nieuwe bezoekerscentrum, de groepsentree, het hulpgemaal en de brug over de Overwaard gerealiseerd. Met de opening van het Vogeltheater is dit meerjarige project afgerond en kan Werelderfgoed Kinderdijk terugkijken op een intensieve periode van planvorming en uitvoering die een enorme impuls hebben gegeven aan het gebied. In het Vogeltheater is een tentoonstelling over de vele vogelsoorten in het Werelderfgoed gehuisvest. Ook is er aandacht voor de Natura-2000 waarden van het gebied.

Enkele onderdelen uit de planvorming zijn binnen de projectperiode niet gerealiseerd en worden mogelijk in de toekomst uitgevoerd. Dit zijn:

- Verlenging wandelpad Middelhok;
- Roedenloods;
- Molenshuur bij molen Blokweer.

In 2022 worden de laatste verantwoordingen ingediend bij subsidiënten.

Activiteiten Erfgoed en beheer

Onderhoud molens

In 2021 is door de Technische Commissie een update van de bouwkundige inspecties van alle molens uitgevoerd. Hiermee zijn de rapportages weer actueel en kan het onderhoud voortvarend worden opgepakt in de komende jaren. Groot onderhoud is dit jaar uitgevoerd aan twee molens. Bij Molen 6 van de Nederwaard is de buitenroede en het rietdek van de kap vernieuwd. Bij Molen 4 van de Overwaard is eveneens de buitenroede vervangen. Hier is ook de helft van de rieten bedekking van de molenromp vernieuwd. Deze was erg dun geworden en om te voorkomen dat er lekkage ging ontstaan zijn deze vier velden nu vervangen.

Molen 1 van de Nederwaard is dit jaar geheel opgeschilderd. Bij Molen 3 werd een deel van de kuip vervangen, bij molen 7 de korte schoor. Molen 4 van de Overwaard kreeg vier nieuwe zeilen. Verder werd aan enkele molens klein onderhoud uitgevoerd door de molenmakers.

Ook het groen in het gebied werd door aannemers en vrijwilligers in goede staat gehouden.

De Lage Molen werd in de loop van 2021 zoveel mogelijk voor bewoning geschikt gemaakt. Dit loopt door in 2022, tegelijkertijd wordt ook het molenerf verder ingericht.

In 2021 tekende zich de noodzaak af van een grootscheepse aanpak van de metselwerkproblemen van de Nederwaardmolens. Het grootste deel van de acht stenen molens uit 1738 heeft last van vochtdoorslag en lekkage, wat grote gevolgen heeft voor de constructie en het woongenot.

Projecten

Alles heeft een Tijd

Door een bijdrage uit het Herdenkingsjaar 600 jaar Sint-Elisabethsvloed was het mogelijk het oude zeilschip de Alles heeft een Tijd op te knappen en weer te water te laten. Dit schip is in het ruim ingericht met korte animaties over watermanagement in het verleden (de Sint-Elisabethsvloed), het heden (het huidige bemalingssysteem) en de toekomst (de uitdagingen van klimaatverandering voor de Alblasserwaard). Het schip zelf is nooit gemotoriseerd en nog in vrij authentieke staat bewaard. Met behulp van enkele vrijwilligers is zoveel mogelijk in eigen beheer opgeknapt. Het schip kreeg een vaste ligplaats bij Museummolen Blokweer en werd 19 november officieel geopend.

Molenerven

In het kader van het project Molenerven zijn enkele molenerven opgeknapt. Bij Molen 8 van de Nederwaard is de grindbestrating rond de molen, de gekalkte witte band en het toegangshek hersteld naar het beeld uit de jaren 50. Bij Molen 6 van de Nederwaard is de boenstoep hersteld, de paadjes en het groen zijn aangepast. Bij de Lage Molen is het erf ontdaan van ontsierende bebouwing en straatwerk, als voorbereiding op de inrichting van het molenerf in 2022. Bij Nederwaard molen 2 zijn hekken in passende stijl aan beide zijden van het erf aangebracht. Ook zijn de bijzonderheden en historie van de vele fruitbomen in het molengebied geïnventariseerd en beschreven. Verder werd gewerkt aan het ontwerp en de vergunningaanvraag voor de nieuwe ontvangstvoorzieningen bij Museummolen Nederwaard. Hier wordt de aankleding van het erf versterkt en vindt tegelijkertijd een verbetering van de logistiek plaats.

Wisboomgemaal

Het Wisboomgemaal wordt in 2022 gerestaureerd, in 2021 is de voorbereiding hiervoor gestart. De fundering zal worden hersteld, het metselwerk van de waterlopen, de walbeschoeiingen en de terugslagkleppen. Ook worden de centrifugaalpomp gereviseerd. Voor educatie aan bezoekers over het stoom- en elektratijdperk van dit bijzondere gemaal is een expositie in voorbereiding. Ook is dit jaar gestaag verder gewerkt door een groep vrijwillige modelbouwers aan het schaalmodel van het oude stoomgemaal.

Wiegje van Beatrijs

Op 18 november is het kunstwerk "Het wiegje van Beatrijs" onthuld in het Werelderfgoed. Dit kunstwerk verwijst naar de legende van Beatrijs, een kindje dat in een rieten mandje tijdens de Sint Elisabethsvloed aanspoelde in Kinderdijk, met een kat die het wiegje al die tijd in evenwicht hield. Het wiegje is gerealiseerd door een apart hiervoor in het leven geroepen stichting.

Gebiedsperspectief en uitvoeringsprogramma

De samenwerkende partijen in Kinderdijk, zijnde de gemeenten Molenlanden en Alblisserdam, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, hebben in 2019 een gebiedsperspectief vastgesteld. De in het gebiedsperspectief geformuleerde ambitie luidt:

UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk wordt het eerste icoon in de wereld waar het ontwikkelen van de toeristische hotspot samengaat met het verbeteren van de leefbaarheid, het behouden van de beleving, authenticiteit, rust, ruimte en het versterken van de natuur.

Gekoppeld aan deze gebiedsvisie hebben de partijen een uitvoeringsprogramma vastgesteld met activiteiten/projecten die deze ambitie richting geven. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende drie lijnen:

1. Lijn 1: Beleving
  - Het verhaal van Kinderdijk;
  - Het draagkrachtonderzoek;
  - Onderzoek naar consequenties van bewoning;
  - Beheersplan Natura 2000 gebied e.o.
2. Lijn 2: Dorp in de luwte
  - Omgevingsplan;
  - Herontwikkeling Entreezone (stedenbouwkundig plan, waterentree);
  - Herinrichtingsprojecten Molenstraat, Molenkade/Blokweerschekade, Boezemkade.
  - Toekomstvisie Kinderdijk Dorp in de Luwte.
3. Lijn 3: Grip op bezoekersstromen
  - Visitormanagement (Westrand Nieuw-Lekkerland, Transferium Alblasserdam, Last mile vervoer).
  - Vergunning parkeren.
  - Beperken toegankelijkheid voor het gebied.
  - Openbaar vervoer.

Thans wordt invulling gegeven aan het uitvoeringsprogramma. Onderstaand een update van de projecten waar voor SWEK in 2021 de nadruk op lag.

Het Verhaal van Kinderdijk

Vele maanden zijn we samen met het waterschap, molenbewoners, natuurkenners, bewoners van Kinderdijk en verschillende experts uit allerlei vakgebieden bezig geweest om het Verhaal van Kinderdijk zo goed mogelijk op papier te zetten.

We willen hiermee voor de komende jaren vastleggen wat de bijzondere waarde van ons gebied is, waar het voor staat. Maar ook vooral wat het niet moet zijn of worden. Deze wens leefde al lang en we hebben zoveel mogelijk mensen bij elkaar gezocht om hier een goede bijdrage aan te leveren.

In 2021 is het eerste rapport over dit Verhaal van Kinderdijk op tafel komen te liggen met de focus op een verdiepingsslag om het verhaal ook van binnenuit het Werelderfgoed goed kloppend te krijgen. Het bureau ZKA heeft de juiste input gekregen om het huidige verhaal mee aan te scherpen. Het Verhaal is 9 december aan het Bestuurlijk Platform Kinderdijk gepresenteerd en positief ontvangen en ging daarna de laatste uitwerkingsfase in.

Transferium en bezoekersmanagement

Vanuit het bezoekersmanagement is ook in 2021 volop ingezet op het beperken van de overlast in Kinderdijk door het parkeren in Alblasserdam te organiseren, inclusief last mile vervoer naar het Werelderfgoed. Mede door de inzet van shuttlevervoer vanaf het tijdelijke transferium aan de Marineweg in Alblasserdam naar het Werelderfgoed Kinderdijk en het invoeren van vergunningparkeren in Kinderdijk en een deel van Alblasserdam is de overlast van parkerende auto's in het dorp afgenomen.

Het jaar 2021 is daarnaast mede gebruikt om de mogelijkheden voor een definitief transferium in Alblasserdam te onderzoeken om daarmee in de toekomst het last mile vervoer nog beter te kunnen faciliteren, zodat in de toekomst de balans tussen leefbaarheid en toerisme in Kinderdijk geborgd kan worden. De gemeente Alblasserdam heeft in december 2021 een voorkeurslocatie voor het evenemententerrein "onder de brug" vastgesteld en in 2022 wordt het plan voor het transferium verder uitgewerkt.

Touringcars waren er, vanwege het wegblijven van groepen, nauwelijks. Touringcars die kwamen konden parkeren in Nieuw-Lekkerland. De gemeente Molenlanden heeft verder gewerkt aan de parkeerplaats Westrand Nieuw-Lekkerland. In 2021 heeft de gemeente Molenlanden het bezoekersmanagement geleid, in 2022 is die voorzittersrol overgegaan naar de SWEK.

Stedenbouwkundige visie

De gemeente Molenlanden heeft in 2021 gewerkt aan het opstellen van een stedenbouwkundige visie voor de entreezone Kinderdijk-Elshout. Het ontwikkelen van deze visie gebeurde samen met molenbewoners, inwoners van het dorp en vertegenwoordigers van de SWEK, de provincie, het waterschap en de gemeentes Molenlanden en Alblasterdam. Voor de SWEK ligt de nadruk op functionaliteiten binnen de gebouwen, een veilige verkeersstroom en de parkeergelegenheid van medewerkers en vrijwilligers. De stedenbouwkundige visie is in 2022 vastgesteld door de Gemeenteraad van Molenlanden.

Draagkrachtonderzoek

Er is onvoldoende beeld van het maximum aantal bezoekers dat het Werelderfgoed kan bezoeken, zonder dat dat leidt tot onherstelbaar verlies aan kwaliteit (natuur, rust en ruimte, leefbaarheid voor bewoners en omwonenden). Onder leiding van prof. dr. Jan van der Borg, KU Leuven, en in gezamenlijkheid met de Zaanse Schans en Giethoorn komt men tot een model dat betere prognoses van het maximale aantal bezoekers, gerelateerd aan de maatregelen die de komende jaren genomen moeten worden. Een onderzoek dat loopt, met input en inzichten gegeven door de SWEK, dat nogmaals bewijst dat wij een uniek gebied zijn. In 2022 wordt het onderzoek afgerond.

Ruimtelijke ontwikkeling

Ook in 2021 is door de SWEK geadviseerd over bouwaanvragen binnen het Werelderfgoed, die in overleg met de welstandcommissies van de gemeentes Alblasterdam en Molenlanden worden beoordeeld op de ruimtelijke waarden van het gebied zoals die zijn geborgd in de OUV's en het gezamenlijke Beeldkwaliteitsplan. In 2021 betrof dit vier aanvragen.

Activiteiten Publiek

In totaal ontving Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in 2021 56.278 betalende bezoekers waarvan 16.914 groepsbezoekers en 40.364 individuele bezoekers. De groepsbezoekers kwamen veelal met Viking River Cruises naar het gebied die vanaf juli aanmeerden. Andere touroperators bleven veelal weg. Individuele bezoekers kwamen overwegend vaak uit Europa en Nederland. Het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBTC) en CBS bevestigen een trend van meer binnenlands toerisme in Nederland in 2021.

Logistiek

Voor veel afdelingen en locaties was het een jaar van schakelen en blijven ontwikkelen. De boodschap was: kom alleen naar Werelderfgoed Kinderdijk met je toegangsbewijs en koop vooraf online je ticket. Het versneld invoeren van het all-in ticket in combinatie met tijdsloten heeft ons de mogelijkheid gegeven beter te kunnen monitoren en bezoekers te sturen.

De gezondheid van onze gasten en medewerkers stond te allen tijde bovenaan. Om de kans op besmetting met het coronavirus te minimaliseren waren vanaf de heropening van Werelderfgoed Kinderdijk een aantal maatregelen van toepassing. Op iedere bezoeklocatie werden de overheidsmaatregelen opgevolgd en er op toegezien dat deze

werden nageleefd. De maatregelen waren zichtbaar op iedere bezoekslocatie maar ook in het gebied tot zelfs in het dorp Kinderdijk. Er zijn specifieke op Kinderdijk gerichte werkschrijvingen per bezoekslocatie gerealiseerd, gebaseerd op de gemaakte verwijzing van algemene branche protocollen. Onze locatiecoördinatoren en verantwoordelijken op locatie hebben hier een actieve rol in gehad en dit uitstekend uitgevoerd.

Retail

De afdeling Retail heeft veel uitdaging ondervonden van de diverse abrupte sluitingen, openingen maar vooral ook de maatregelen. Toegang tot de horeca met of zonder ticket was alleen mogelijk met het noteren van gegevens bij binnenkomst, in combinatie met een checkgesprek. De afdeling Horeca volgde de landelijke richtlijnen voor de horeca in combinatie met de richtlijnen voor een doorstroomlocatie. Alle maatregelen hadden zijn effect op het assortiment op de diverse horecalocaties in het gebied. De souvenirafdeling had te maken met een beperkte capaciteit in de winkel in verband met de 1,5 meter maatregel.

Eind 2021 zijn de eerste verbeteringen van de aankleding doorgevoerd in het bezoekerscentrum, zowel bij de horeca als de souvenirwinkel. Ook is het assortiment in de souvenirwinkel bij molen Blokweer aangepast.

Marketing en reserveringen

De coronaperiode is benut om nieuwe marketingactiviteiten te ontplooiën. Zo kregen de bewegwijzering en informatievoorziening in het gebied een update. Daarnaast werd een nieuwe marketingstrategie uitgerold waarin we Kinderdijk positioneren als een dagje uit voor jong en oud uit binnen- en buitenland. We zetten in op meer waardevolle, betalende bezoekers en minder passanten. Waardevolle bezoekers zijn geïnteresseerd in het verhaal van Kinderdijk (Passion), leveren bewust een positieve bijdrage (Profit) en veroorzaken zo min mogelijk negatieve impact op de omgeving (Planet) en de samenleving (People). We willen een specifiek publiek verleiden tot de aankoop van een ticket waarmee ze een uniek dagje uit beleven.

Om te verzekeren dat de groepsbezoeker zijn weg terugvindt naar Kinderdijk is ingezet op het versterken van onze business-to-business relaties met touroperators. Zo deed afdeling Reserveringen mee aan twee online beurzen van het NBTC om de relaties met touroperators uit de buurlanden te versterken en nieuwe klanten uit Europa te werven.

Voor het aantrekken van individuele bezoekers werd met name ingezet op online marketing. De markt is verder gedigitaliseerd tijdens de coronacrisis. We zetten daarom vol in op een goede online aanwezigheid met video's, foto's, reels, stories, digitale advertenties en websitebeheer, en e-mailmarketing. Aanvullend gebruiken we (online) marketingcampagnes, nieuwsbrieven, actieve persbenadering, beurzen, evenementen en offline advertenties.

Bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's)

Werelderfgoed Kinderdijk heeft actief aandacht voor de volgende duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDG's) van de Verenigde Naties (bron: sdgs.un.org/goals):

8.9 Duurzaam toerisme.

De World Tourism Organization (UNWTO) zet in op duurzaam toerisme, namelijk toerisme dat inzet op duurzame impact (people, planet, profit) daarbij de behoeften van de bezoekers, de sector, het milieu en de lokale community afwegend.

Met het nieuwe gebiedsperspectief wordt ingezet op het bereiken van balans tussen enerzijds toeristische ontwikkeling en anderzijds ecologie, leefbaarheid en authenticiteit. Kinderdijk wil het eerste Werelderfgoed worden waar deze balans wordt bereikt.

11.4 Behoud Werelderfgoed

Het beschermen en behouden van het Werelderfgoed is een van de SDG's. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet zich als siteholder in voor het behouden, beschermen en uitdragen van de Outstanding Universal Values van Werelderfgoed Kinderdijk.

13.3 Educatie en aandacht vragen voor klimaatverandering

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft als een van haar statutaire doelstellingen educatie. Daarbij is in 2021 gewerkt aan het "Verhaal van Kinderdijk". Dit "verhaal" heeft als ondertitel "Over leven met het water: toen, nu en morgen". Kinderdijk is meer dan alleen de 19 overgebleven molens, aan de waardevolle bezoeker willen we het bijzondere verhaal van 750 jaar wonen en werken met het water meegeven. Daarbij komt ook de toekomst aan bod. Door klimaatverandering zullen we opnieuw moeten nadenken hoe we watermanagement vorm gaan geven. In de in 2021 geopende tentoonstelling "Alles heeft een Tijd" wordt hier aandacht aan geschonken.

15.5 Bewaken biodiversiteit

Onderdeel van het Werelderfgoed Kinderdijk zijn de Hoge Boezems van de Overwaard en de Nederwaard. Dit Natura 2000 gebied is door UNESCO aangewezen als bijzonder landschap gemaakt door de mensen. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk ziet het als haar taak om deze gebieden nadrukkelijk te beschermen en hierover ook aan de bezoeker te communiceren. In 2021 is daarom het Vogeltheater geopend, waarbij de bezoeker leert over de bijzondere vogels in de boezems, polders en op de molenerven.

Organisatie

Personeel

2021 stond met name in het teken van overleven en gezamenlijk zorgen dat de stichting kon blijven functioneren en onze bezoekers een goed en leuk bezoek aan Stichting Werelderfgoed Kinderdijk konden ervaren.

Op verschillende afdelingen was er sprake van onderbezetting welke was ontstaan door het afscheid nemen van personeel in 2020. Medewerkers van andere afdelingen zijn regelmatig te hulp geschoten door diensten mee te draaien op onderbezette afdelingen. Omdat sommige vrijwilligers geen diensten durfden te vervullen vanwege de coronacrisis, waren er ook gaten ontstaan in het vrijwilligersrooster in 2021. Deze gaten zijn ook regelmatig opgevuld door medewerkers.

Om toch wat verlichting op afdelingen te kunnen bieden zijn er 6 uitzendkrachten aangenomen verdeeld over ons hoogseizoen. Ook zijn er 2 maatschappelijke stages vervuld in 2021.

In 2021 hebben 8 medewerkers afscheid genomen van de stichting; 5 medewerkers op eigen verzoek, 2 medewerkers omdat een contract niet verlengd is en 1 medewerker in gezamenlijk overleg.

We hebben drie medewerkers aan kunnen nemen in 2021. Dit is met name vervanging geweest van de personeelsleden die de stichting verlaten hebben.

In totaal zijn er 51 mensen werkzaam geweest met een dienstverband bij de stichting in het jaar 2021 (exclusief uitzendkrachten).

Het verzuimpercentage van 2021 is 7,7%. Dit is tot stand gekomen door drie langdurige verzuimgevallen en verschillende corona ziekmeldingen.

Al met al kan geconcludeerd worden dat met een minimale bezetting het maximale geleverd is door het personeel van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk.

Vrijwilligers

In 2021 waren het ook voor de vrijwilligers geen optimale omstandigheden om de werkzaamheden in de verschillende functies uit te oefenen.

Van het bestand aan vrijwilligers kon gedurende 2021 een flink deel (ongeveer 25 %) niet ingezet worden in verband met corona of door andere omstandigheden. Voor de vrijwilligers was dit dan ook een jaar dat in het teken stond van aanpassing en flexibiliteit. Daarnaast moest men wachten totdat de bezoekslocaties weer open konden en men het vrijwilligerswerk weer kon hervatten. Toen uiteindelijk op 19 mei de bezoekslocaties openden, moesten functies aangepast worden aan de nieuwe situatie en door de capaciteitsbeperking op de boten moesten vrijwilligers vaker dan hen lief was bezoekers weigeren of teleurstellen. Gidsen die door de steeds aangepaste omstandigheden hun diensten moesten omzetten naar een andere dag of tijdstip, extra werden gevraagd om vervolgens weer te worden afgezegd. Het was een hectische periode, waarin we vaak meer van onze vrijwilligers hebben gevraagd dan we wilden. Ondanks de relatief gemiddelde hoge leeftijd van de vrijwilligers waren velen van hen bereid hun steentje bij te dragen. Onze vrijwilligers beschikken over een enorme veerkracht in een situatie die toch voor velen als spannend en onzeker werd ervaren.

Vrijwilligersbestand per 30-12-2021

In 2021 is het aantal vrijwilligers gedaald met 8. Per eind december stonden er 225 geregistreerd.

Er zijn 27 nieuwe vrijwilligers aangemeld. De daling van het aantal vrijwilligers is veroorzaakt doordat 34 vrijwilligers zijn gestopt en 1 vrijwilliger is overleden.

Gelukkig zijn veel vrijwilligers in deze lastige tijd trouw gebleven aan de SWEK. Blij waren we dan ook dat we op 28 mei weer konden beginnen met een eerste open dag en nieuwe vrijwilligers konden werven. We konden weer van start met rondleidingen, introductiecurcussen en gidsencursussen en door een behoorlijke instroom van nieuwe vrijwilligers is uiteindelijk het vrijwilligersbestand slechts licht gedaald.

Van de 225 geregistreerde vrijwilligers zijn er 24 vrijwilligers die geen directie invloed hebben voor de invulling van het toeristisch product, zoals klussers, maquettebouwers, ICT, Documentatiecentrum, Administratie vrijwilligersvergoeding, vrijwillig molenaars, inrichting molens en één verkeersregelaar.

Opleidingen

In 2021 is een opleidingsplan voor vrijwilligers geschreven. Vanuit het opleidingsplan is er een introductie cursus gemaakt voor alle nieuwe vrijwilligers en personeelsleden. De bestaande gidsencursus is geactualiseerd. In 2021 hebben 59 personen de introductie cursus gevolgd. De gidsencursus is aan het eind van 2021 door 8 vrijwilligers gevolgd.

De opleiding van schippers heeft doorlopend plaatsgevonden. Ook de AED-opleiding kon weer starten.

Nieuwsbrief

De interne Nieuwsbrief wordt maandelijks uitgebracht, door een team van vrijwilligers en geeft de vrijwilligers/molenbewoners en medewerkers van SWEK uitgebreide informatie over Kinderdijk. In 2021 is de nieuwsbrief, ondanks de sluiting, gewoon iedere maand uitgebracht, waarmee iedereen dus op de hoogte gehouden kon worden over de situatie in ons Werelderfgoed.

Samenwerking

Bestuurlijk Platform Kinderdijk

De bestuurlijke samenwerking rondom de ontwikkeling van Werelderfgoed Kinderdijk is verder versterkt. Het Bestuurlijk Platform Kinderdijk is het overleg waar in alle openheid alle dilemma's met elkaar worden besproken, waarin partijen elkaar op bestuurlijk niveau informeren en hun beleid op elkaar afstemmen. Binnen het Bestuurlijk Platform Kinderdijk werken de gemeenten Alblasterdam en Molenlanden, Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk samen. Het BPK heeft in 2021 vijf keer vergaderd.

Stichting Werelderfgoed Nederland

Werelderfgoed Kinderdijk maakt onderdeel uit van het Stichting Werelderfgoed Nederland. Samen met de andere 11 Werelderfgoederen zet Kinderdijk in op kennisuitwisseling en ook een groter publieksbereik. Vanwege de coronacrisis heeft Werelderfgoed Nederland niet veel activiteiten kunnen uitvoeren en hebben de vergaderingen ook digitaal plaatsgevonden.

Lokale en regionale samenwerking

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk onderhoudt goede relaties met partijen uit de directe omgeving en de regio. Bij het aantreden van de nieuwe directeur-bestuurder van de SWEK had het dorp Kinderdijk een welkomstdag georganiseerd met de belangrijkste partijen in het dorp: de speeltuinvereniging, de kerk, vv De Zwerver, de Klok en het historisch museum.

De contacten met de molenbewoners zijn geïntensiveerd. Er is in 2021 meerdere keren vergaderd met de Vereenigde Molenbewoners, vooral over de onderlinge samenwerking, het beheer en onderhoud van de molens en het Werelderfgoed en het toekomstige beleid.

Met de SIMAV is gesproken over toekomstige samenwerking op het gebied van onderhoud en toeristische ontwikkeling. Beide organisaties brengen daarbij specifieke expertise in.

SWEK is onderdeel van het samenwerkingsverband Waterdriehoek. Kinderdijk is een van de iconen, naast Dordrecht van de Biesbosch. Samen wordt beleid gemaakt, maar worden vooral projecten uitgevoerd.

Samenwerking Erfgoed en Beheer

Op het gebied van erfgoed onderhoudt de SWEK relaties met molenpartijen zoals het Molennetwerk Zuid-Holland, Vereniging De Hollandsche Molen, Vereniging De Zaanse Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Met het Erfgoedhuis Zuid-Holland is samengewerkt op het gebied van de molennerven. Voor museaal overleg is de SWEK aangesloten bij het regionaal museumoverleg. Ook is op regelmatige basis overleg geweest met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Samenwerking toerisme

Op het gebied van toerisme werkt de SWEK nauw samen met het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen, bijvoorbeeld over draagkracht van de bestemming Kinderdijk. Maar ook op het gezamenlijk ontwikkelen en promoten van de bestemming Nederland. Op regionaal niveau werken we samen met Rotterdam Partners, partners in de Waterdriehoek en met verschillende partijen in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden die verenigd zijn in "Den Hâneker".

3. Verslag bestuursorganen

Van de Raad van Toezicht

De Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is in 2020 en 2021 hard getroffen door de internationale crisis rond het Coronavirus. Van de een op de andere dag was het voor onze gasten onmogelijk ons prachtige Molengebied te bezoeken. Dit heeft, niet alleen van de directie, medewerkers en vrijwilligers van onze Stichting, maar ook van de Raad van Toezicht veel inzet en flexibiliteit gevraagd.

Wij zijn blij dat, in april 2021, onze nieuwe directeur-bestuurder Peter-Jan van Steenberg met breed draagvlak (vanuit de Vrijwilligersraad, de OR, de molenbewoners, het MT en de RvT) kon worden benoemd.

De Raad van Toezicht heeft zich in 2021 intensief bezighouden met extern onderzoek, in opdracht van de gemeenten Alblasterdam en Molenlanden (door bureau JBR) naar de governance van Kinderdijk. Via het Bestuurlijk Platform Kinderdijk (BPK) hebben we onze input gegeven en de wijze waarop naar onze mening de governance gezamenlijk moet worden ingevuld. Onze nieuwe directeur-bestuurder zal zich het komend jaar actief inzetten in het BPK voor de ontwikkeling van het Werelderfgoed.

In 2021 is de procedure opgestart voor de werving van twee nieuwe leden van de Raad van Toezicht. Hiertoe hebben we gekozen voor een externe werving. In het tweede kwartaal van 2021 zijn Sandra Bechtholt en André Tukker benoemd tot nieuwe leden. Daarmee is de Raad weer compleet.

2022 wordt, in veel opzichten, een uitdagend jaar voor onze Stichting. Door de oorlog in Oekraïne houdt de internationale onzekerheid aan. Maar gelukkig weten inmiddels veel gasten de weg naar ons molengebied weer te vinden.

Wij vertrouwen erop dat we daar, samen met alle betrokkenen en onder leiding van onze nieuwe directeur-bestuurder, op een goede manier vorm en inhoud aan kunnen geven. In het (nationale) belang van het aan ons toevertrouwde, schitterende culturele Erfgoed van Kinderdijk!

Namens de Raad van Toezicht,
Mr. drs. A.J. Borgdorff
Voorzitter

Van de Vrijwilligersraad

Voor de Vrijwilligersraad was 2021 een turbulent jaar, mede door de COVID-maatregelen en de bezuiniging op de vrijwilligersvergoeding die doorgevoerd moesten worden. Ook vonden wisselingen van leden in de vrijwilligersraad plaats. Eén van de leden uit de raad, stopte in juli 2021 om voor haar moverende reden als lid. De voorzitter van de VWR kondigde medio 2021 aan dat hij het -na 10 jaar- tijd vond om "het stokje over te dragen" per 01-12-2021.

Door beide mutaties moesten werkzaamheden overgedragen worden en was een herschikking van functies binnen de VWR noodzakelijk. In overeenstemming met het

reglement Vrijwilligersraad, zijn nieuwe leden tot de raad toegetreden per 1 december van het verslagjaar en konden functies en werkzaamheden worden herverdeeld.

Overleggen

In het afgelopen jaar heeft de Vrijwilligersraad verschillende overleggen gehad, om ervoor te zorgen dat de werkomstandigheden en belangen van de vrijwilligers zo goed mogelijk geregeld zijn, binnen de gestelde kaders. Meerdere bijeenkomsten vonden digitaal plaats.

Zo werd 19 keer overlegd met de leden van de Vrijwilligersraad en de Vrijwilligerscoördinator. Daarnaast vond er, met een afvaardiging van de Vrijwilligersraad, 12 keer overleg plaats met het MT van de SWEK. Belangrijke gespreksonderwerpen waren: Covid-19, de gevolgen en/of inzetbaarheid van de vrijwilligers, vergoeding vrijwilligers, signalen, opmerkingen en suggesties van vrijwilligers, jubilarissen, Lief en Leed, communicatie, werklocaties en schepen, openings- en werktijden, werven van vrijwilligers, opleidingen, evaluatiegesprekken, zaken die geregeld moeten worden voor de opening van het nieuwe seizoen en veiligheid.

Ook heeft de Vrijwilligersraad twee keer overlegd met de Raad van Toezicht en twee keer met de Ondernemingsraad.

Mathilde Vos-Gras
Voorzitter Vrijwilligersraad

Van de Ondernemingsraad

De ondernemingsraad vertegenwoordigt de werknemers in de stichting en heeft onder andere als doel hun belangen te beschermen en invloed uit te oefenen op het beleid van de stichting. Door de coronamaatregelen zakte vorig jaar het aantal werknemers onder de voor een OR verplichte aantal van 50 werknemers en toen door verschillende omstandigheden twee van de vijf leden zich uit de OR terugtrokken, zou de OR kunnen stoppen en doorgaan als een personeelsvereniging met minder bevoegdheden. In de veronderstelling dat het aantal werknemers binnen afzienbare tijd weer boven de 50 zal uitkomen, heeft de OR besloten door te gaan en verkiezingen uit te schrijven voor de twee opengevallen plaatsen. Daar heeft één kandidaat op gereageerd en gaat de OR op dit moment verder met vier leden.

Dat de OR invloed kan uitoefenen blijkt uit de onderwerpen die afgelopen jaar behandeld zijn met de directie: De benoeming van de directeur-bestuurder, de door COVID veroorzaakte veranderingen binnen de stichting, de verandering in de organisatiestructuur, begroting, communicatiestructuur, functieweging, enz. Verder wordt dat wat besproken is met de directie door middel van verslagen met de collega's gedeeld en wordt gevraagd met "feed-back" te reageren op de onderwerpen.

Ad Wisse,
Voorzitter Ondernemingsraad

Samenstelling bestuursorganen per 31-12-2021

Bestuur

Drs. Peter-Jan van Steenberg

Raad van Toezicht

Mr. Drs. André Borgdorff (voorzitter, lid remuneratiecommissie)

Mr. Wim van Leussen (vice-voorzitter, lid auditcommissie)

Drs. Steven van Nieuwenhuizen (voorzitter remuneratiecommissie)

André Tukker (voorzitter auditcommissie)

Drs. Sandra Bechtholt

Vrijwilligersraad

Mathilde Vos-Gras (voorzitter)

Rob Peters (vice-voorzitter)

Ton Struik

Piet Verboom

Aad Voorberg

Cees Westerlaken

Ondernemingsraad

Ad Wisse (voorzitter)

Lisette Haneveer (vice-voorzitter)

Carla Carvalho

Ingrid Koppelaar

4. Vooruitblik 2022

Het jaar 2022 wordt in verschillende opzichten een uitdagend en spannend jaar. Een jaar waarin het bezoek herstelt van de coronacrisis en waarin we weer een soort van “terug naar normaal” gaan. De eerste tekenen van herstel zijn er en ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is er alweer een drukke “Keukenhof-periode” geweest. Niet te vergelijken met het recordjaar 2019, maar de bezoeker weet Kinderdijk wel weer te vinden. In 2022 zal daarom ook goed getest kunnen worden wat de maatregelen rondom bezoekersmanagement betekenen voor de drukte in het dorp Kinderdijk en in het Werelderfgoed. SWEK zet in op de waardevolle bezoeker en we hopen dat die vanaf 2022 ons Werelderfgoed komt bezoeken. Hier zal de marketing zich ook op gaan richten. Daarnaast gaan we werken aan de toekomst. De toekomstvisie van SWEK is in 2021 vastgesteld en die gaan we in 2022 toetsen en verder uitrollen, uiteraard in samenwerking met de stakeholders. Het (wereld-) erfgoedbeleid krijgt vorm in 2022 en dat zal op het gebied van erfgoed en beheer een belangrijke basis vormen voor de activiteiten in de komende jaren. Daarbij gaat het op museale ontwikkeling op de bezoeklocaties, het bewaken van de Outstanding Universal Values en het onderhoud van de molens en het gebied.

Meer dan gemiddeld is er aandacht voor het welbevinden van personeel en vrijwilligers. Zeker in een tijd waarin personeel inzet onder druk staat is het van belang personeel en vrijwilligers te behouden en daar waar het kan extra te werven. De investering gaat daarbij niet alleen over de kwantiteit maar even belangrijk is dat we blijven investeren in kwaliteit van personeel en vrijwilligers. Hier willen we in 2022 ook nader beleid op maken.

Begroting 2022

De begroting 2022 is opgesteld en vastgesteld in 2021.

	<u>2022</u>
	€
Baten	
Inkomsten uit entreegelden	2.754.431
Inkomsten steigers	187.016
Inkomsten gidsen	206.063
Inkomsten verkopen	1.620.746
Inkomsten toiletten	10.000
Onderhoudsbijdragen	183.534
Huurinkomsten molens	53.000
Overige inkomsten	156.645
	<u>5.171.434</u>
Lasten	
Inkoopwaarde verkopen	645.257
Personeelskosten	2.117.852
Afschrijvingen	378.000
Vrijwilligers	111.000
Huisvestigingskosten	1.147.915
Verkoopkosten	180.629
Kantoorkosten	137.860
Algemene kosten	142.500
Onvoorziene kosten	100.000
	<u>4.961.013</u>
Resultaat operationele bedrijfsvoering	<u>210.421</u>
Financiële baten en lasten	76.875
Resultaat exclusief projecten	<u>133.546</u>
Eigen bijdrage SWEK in projecten	167.180
Resultaat inclusief projecten (negatief)	<u>(33.634)</u>

JAARREKENING 2021

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2021
(na voorstel resultaatbestemming)

		<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
		€	€
ACTIVA	ref		
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	1	80.917	107.889
Materiële vaste activa	2	4.124.155	4.736.753
VLOTTENDE ACTIVA			
Vorraden	3	109.361	123.798
<i>Vorderingen</i>			
Debiteuren	4	89.298	39.600
Overige vorderingen en overlopende activa	5	1.021.138	565.726
		<hr/>	<hr/>
		1.110.436	605.326
Liquide middelen	6	3.513.286	3.088.312
		<hr/>	<hr/>
		8.938.155	8.662.078

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2021
(na voorstel resultaatbestemming)

		<u>31-12-2021</u>		<u>31-12-2020</u>	
		€		€	
PASSIVA	ref				
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	7	(2.144.902)		(1.158.453)	
Bestemmingsreserves	8	3.773.545		3.857.380	
Bestemmingsfondsen	9	<u>52.500</u>		<u>53.670</u>	
			1.681.143		2.752.597
VOORZIENINGEN					
Voorziening groot onderhoud	10	<u>346.050</u>		<u>182.550</u>	
			346.050		182.550
LANGLOPENDE SCHULDEN					
Schulden aan kredietinstellingen	11	5.283.160		3.787.896	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	12	<u>220.121</u>		<u>212.397</u>	
			5.503.281		4.000.293
KORTLOPENDE SCHULDEN					
Schulden aan kredietinstellingen		154.736		154.736	
Crediteuren		151.860		195.036	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	13	11.670		96.801	
Overige schulden en overlopende passiva	14	<u>1.089.415</u>		<u>1.280.065</u>	
			1.407.681		1.726.638
			<u>8.938.155</u>		<u>8.662.078</u>

B – STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

		<u>Realisatie 2021</u>	<u>Begroting 2021</u>	<u>Realisatie 2020</u>
		€		€
Baten				
Inkomsten uit entreegelden		692.968	1.540.900	435.405
Inkomsten steigers		46.862	60.000	883
Inkomsten rondvaartboot		4.486	0	11.866
Inkomsten gidsen		45.108	65.900	1.248
Inkomsten verkopen	15	510.564	844.000	282.987
Inkomsten parkeren		119.983	75.000	77.307
Onderhoudsbijdragen	16	208.026	184.027	267.243
Huurinkomsten molens		47.015	48.000	46.275
Overige inkomsten	17	259.007	185.400	152.335
		<u>1.934.019</u>	<u>3.003.227</u>	<u>1.275.549</u>
Lasten				
Inkoopwaarde verkopen	18	180.751	384.000	129.935
Personeelskosten	19	1.019.122	1.637.865	1.233.164
Afschrijvingen		371.719	316.200	354.710
Overige personeelskosten	20	166.454	181.100	133.998
Huisvestingskosten	21	1.047.433	861.575	983.952
Verkoopkosten	22	98.602	261.050	60.144
Kantoorkosten	23	111.824	125.550	115.677
Algemene kosten	24	193.723	133.000	223.033
Onvoorziene kosten		0	150.000	0
Financieel arrangement 2014		0	60.000	0
Overige baten	25	(249.918)	(180.000)	(144.000)
		<u>2.939.710</u>	<u>3.930.340</u>	<u>3.090.613</u>
Resultaat operationele bedrijfsvoering		<u>(1.005.691)</u>	<u>(927.113)</u>	<u>(1.815.064)</u>
Financiële baten en lasten	26	<u>(72.093)</u>	<u>(67.700)</u>	<u>(40.530)</u>
Resultaat		<u>(1.077.784)</u>	<u>(994.813)</u>	<u>(1.855.594)</u>
Resultaatbestemming				
Toevoeging / onttrekking aan bestemmingsreserves		(83.835)		98.680
Toevoeging / onttrekking aan bestemmingsfonds		(7.500)		(13.830)
Toevoeging / onttrekking aan de algemene reserve		(986.449)		(1.940.444)
Resultaat		<u>(1.077.784)</u>		<u>(1.855.594)</u>

C – TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemene toelichting

Activiteiten

De stichting is opgericht op 7 februari 2002 en is statutair gevestigd in gemeente Molenwaard (deze gemeente maakt m.i.v. 1/1/2019 deel uit van de gemeente Molenlanden). Het adres van de stichting is Overwaard 2, 2961 AT Kinderdijk. Het KvK-nummer is 24331545. De doelstelling van de stichting is het behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur) historisch- en natuurmonument.

Continuïteit

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2021 heeft Stichting Werelderfgoed Kinderdijk nog steeds te maken met de gevolgen van de coronacrisis. Door de pandemie en coronamaatregelen is het bezoek aan Kinderdijk fors gedaald en daarmee zijn ook de inkomsten van SWEK gedaald. Dit is van toepassing op zowel boekjaar 2020 maar ook op boekjaar 2021. Gedurende 2020 en 2021 is SWEK voor langere tijd dicht geweest waardoor de inkomsten, met name uit de entreebewijzen en de retail, zijn fors achtergebleven.

SWEK is hard geraakt omdat veel van de bezoekers uit het buitenland komen. Door restricties van het reizen en door de angst voor het virus zullen zij even wegblijven. Het is uiteraard onduidelijk hoe het toerisme en reizen zich de komende jaren zullen ontwikkelen en wanneer de grote toeristenstroom naar Kinderdijk, zoals voor de uitbraak van COVID-19, weer op het oude niveau zal komen. Hierdoor kan er onzekerheid ontstaan omtrent de continuïteit van SWEK.

Om deze onzekerheid te mitigeren en om de continuïteit van de SWEK te waarborgen zijn er diverse acties ondernomen. Deze acties bestaan o.a. uit:

- Aanvraag van overheidsregelingen zoals de NOW en uitstel van belastingen;
- Het verkennen en aantrekken van nieuwe leningen/financiering, zo is in 2021 een extra financiering verkregen van het Nationaal Restauratiefonds (Opengestelde Monumentenlening als corona steunmaatregel) voor een bedrag van € 1.500.000;
- Het uitstellen van investeringen en het beperken van andere verplichtingen.
- Het verleggen van de focus op bepaalde doelgroepen
- Het bezuinigen op diverse kostenposten.

Met de genomen maatregelen wordt het verlies zo ver als mogelijk beperkt en de liquiditeit zoveel als mogelijk geborgd.

Op basis van bovenstaande is de verwachting van het bestuur dat SWEK de impact van COVID-19 dankzij de diverse genomen maatregelen en ondernomen acties op korte termijn kan opvangen. In boekjaar 2022 zullen er naar verwachting voldoende vrij beschikbare liquide middelen aanwezig zijn om aan de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen. Ook verwacht het bestuur in 2022 herstel van bezoek en daarmee van inkomsten. De solvabiliteit op de middellange termijn vraagt aandacht, gelet op het afgenomen Eigen Vermogen in 2020 en 2021.

Het kan wel enige tijd duren voordat SWEK weer op het 'oude' niveau van bezoekersaantallen en inkomsten zit. Door het bestuur worden continue meerdere scenario's overwogen met de bijbehorende impact op het resultaat en de liquiditeit om zo tijdig bij te kunnen sturen. Op basis van de verwachting voor 2022 zoals deze nu is ziet het er positief uit voor 2022. Daarom is deze jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteits-veronderstelling.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C.1 "Kleine Organisaties-zonder-winststreven", die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa

De immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening houdend met bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. Tot het moment van ingebruikname worden deze subsidies als afzonderlijke verplichting in de balans opgenomen.

(Im)materiële vaste activa in ontwikkeling / in aanbouw worden eveneens opgenomen onder de (im)materiële vaste activa. Afschrijving vindt plaats vanaf het moment van ingebruikname.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Een deel van het vermogen heeft een beperkte bestedingsmogelijkheid. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

Bestemmingsreserves zijn het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de stichting zou zijn toegestaan, en deze beperking door het bestuur is aangebracht.

Bestemmingsfondsen zijn het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de stichting zou zijn toegestaan, en deze beperking door derden is aangebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorziening voor groot onderhoud wordt gevormd op basis van reële schattingen van toekomstige verplichtingen, voor zover de kosten van het onderhoud ten laste van de stichting komen:

Voor onderhoud van molens, bijbehorende gebouwen en het Wisboomgemaal wordt geen voorziening gevormd. Terwijl de stichting verantwoordelijk is voor de instandhouding van de panden, wordt het onderhoud gefinancierd uit subsidies van diverse instanties. Een bestemmingsreserve wordt aangehouden voor niet gedekte, noodzakelijke onderhoudsuitgaven.

Voor het groot onderhoud aan rondvaartboten, de terreininrichting, inclusief steigers en loopbruggen en de entreezone wordt een voorziening groot onderhoud aangehouden, welke gedurende de levensduur wordt opgebouwd op basis van een meerjaren onderhoudsplan.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien geen sprake is van (dis)agio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd korter dan één jaar.

Vooruit ontvangen subsidies waarvoor nog een prestatie moet worden verricht zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen, waaronder retributieheffing en bijdragen die worden geïnd bij kaartverkoop met als doel het afdragen aan het Regionaal fonds ter stimulering van Recreatie, Toerisme en Cultureel Erfgoed Werelderfgoed Kinderdijk. De retributieheffing is in de winst- en verliesrekening apart gepresenteerd onder de lasten met als omschrijving "Financieel arrangement 2014".

Baten – verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra deze zijn gerealiseerd en er geen sprake meer is van eigendom van de goederen.

Baten – verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten, onder aftrek van kortingen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Nog te ontvangen of terug te betalen bedragen zijn verantwoord op de balans onder de overige vorderingen danwel kortlopende schulden.

Baten uit giften van derden

Baten uit giften en andere toezeggingen van derden (anders dan overheidssubsidies) worden in het resultaat verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen. Indien baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen in het verslagjaar waarin ze zijn ontvangen niet volledig zijn besteed, voegt de stichting de nog niet bestede bedragen via de resultaatbestemming toe aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen.

Indien Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in een volgend verslagjaar uit deze bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen put, verantwoordt zij deze besteding in de staat van baten en lasten als last. De stichting verwerkt deze besteding via de resultaatbestemming als een onttrekking aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen.

Baten in natura

In het verslagjaar ontvangen baten in natura worden niet opgenomen in de staat van baten en lasten. Leveringen in natura die Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in het boekjaar heeft ontvangen worden in de toelichting vermeld. Voor zover dat belang is voor het inzicht in de jaarrekening wordt daarbij een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten. In overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving wordt vrijwilligerswerk niet financieel verantwoord.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Pensioenen

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft de pensioenregeling verwerkt volgens de benadering van verplichtingen voor de werkgever. De stichting heeft een toegezegde bijdrage regeling. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen vaste activa

Vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur / verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen aan derden betaalde (te betalen) en van derden ontvangen (te ontvangen) interest.

Vennootschapsbelasting

De jaarrekening is opgesteld onder de veronderstelling dat er geen belastingplicht is in het kader van de vennootschapsbelasting.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hanteert de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages voor immateriële vaste activa:

- Software en app's: 20%

Immateriële vaste activa	Software en app's	Totaal
	€	€
<i>Stand per 1 januari 2021</i>		
Aanschaffingswaarde	134.861	134.861
Cumulatieve afschrijvingen	(26.972)	(26.972)
Boekwaarde	107.889	107.889
 <i>Mutaties</i>		
Afschrijvingen	(26.972)	(26.972)
	(26.972)	(26.972)
 <i>Stand per 31 december 2021</i>		
Aanschaffingswaarde	134.861	134.861
Cumulatieve afschrijvingen	(53.944)	(53.944)
Boekwaarde	80.917	80.917

In 2019 is de Customer Journey App ontwikkeld en in gebruik genomen. Met de app krijgen bezoekers meer informatie en tips over het molengebied en de regio. De Customer Journey App is een samenwerking tussen SWEK, de gemeentes Dordrecht, Alblasserdam en Molenlanden en de Aquabus.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

2. Materiële vaste activa

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hanteert de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages voor materiële vaste activa:

- Terreinen (bestrating) 5%
- Inventarissen: 20 - 33%
- Gebouwen, verbouwingen en steigers: 2,5 - 20%
- Vervoermiddelen: 10 - 20%

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Materiële vaste activa	4.053.069	4.692.504
Activa in ontwikkeling	71.086	44.249
	4.124.155	4.736.753

De stichting heeft een aantal gebouwen en terreinen om niet in pacht verkregen, en heeft de plicht deze te onderhouden. Het betreft 19 monumentale molens, het Wisboomgemaal, schuren en de omliggende terreinen. Deze activa zijn niet in de balans opgenomen.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Materiële vaste activa	Terreinen	Inventarissen	Gebouwen, verbouwingen en steigers	Vervoer- middelen	Totaal
	€	€	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2021</i>					
Aanschaffingswaarde	349.923	914.989	3.673.059	682.010	5.619.981
Cumulatieve afschrijvingen	(7.434)	(398.339)	(306.791)	(214.913)	(927.477)
Boekwaarde	342.489	516.650	3.366.268	467.097	4.692.504
<i>Mutaties</i>					
Afschrijvingen	(3.431)	(134.523)	(124.593)	(82.200)	(344.747)
Investeringsen	0	19.005	27.587	0	46.592
In gebruik genomen activa in ontwikkeling	0	0	5.622	0	5.622
Investeringsubsidies en bijdragen	0	(11.435)	(335.467)	0	(346.902)
	(3.431)	(126.953)	(426.851)	(82.200)	(639.435)
<i>Stand per 31 december 2021</i>					
Aanschaffingswaarde	349.923	922.559	3.370.801	682.010	5.325.293
Cumulatieve afschrijvingen	(10.865)	(532.862)	(431.384)	(297.113)	(1.272.224)
Boekwaarde	339.058	389.697	2.939.417	384.897	4.053.069

De ontwikkeling van de entreezone is in 2019 afgerond en geactiveerd. Voor de ontwikkeling van de entreezone zijn verschillende subsidies ontvangen welke in mindering zijn gebracht op de geactiveerde kosten. In 2021 is in overleg met de subsidieverstrekker de toegezegde subsidie bijgesteld, dit heeft geresulteerd in een nog te ontvangen subsidie van € 346.902. Deze subsidie was in voorgaande jaren niet in mindering gebracht op de geactiveerde kosten voor de entreezone. Deze vermindering is in 2021 verwerkt, het jaar waarin zeker werd dat dit deel van de subsidie ontvangen zal worden.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Materiële vaste activa in ontwikkeling

	Entreezone	Overige	Totaal
	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2021</i>			
Aanschaffingswaarde	15.625	28.624	44.249
Boekwaarde	<u>15.625</u>	<u>28.624</u>	<u>44.249</u>
<i>Mutaties</i>			
Investeringsen	9.259	23.200	32.459
In gebruik genomen	0	(5.622)	(5.622)
	<u>9.259</u>	<u>17.578</u>	<u>26.837</u>
<i>Stand per 31 december 2021</i>			
Aanschaffingswaarde	24.884	46.202	71.086
Boekwaarde	<u>24.884</u>	<u>46.202</u>	<u>71.086</u>

VLOTTENDE ACTIVA

3. Voorraden

Voorraden met een boekwaarde van € 107.361 (2020; € 122.798) betreffen voorraden souvenirs, folders en horeca voorraden.

4. Debiteuren

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Nominale waarde	121.193	69.833
Af: voorziening voor dubieuze debiteuren	(31.895)	(30.233)
	<u>89.298</u>	<u>39.600</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

5. Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Te vorderen BTW	13.830	54.201
Pensioenpremies	7.724	0
Vooruitbetaalde kosten	58.145	63.738
Nog te ontvangen subsidies	406.829	101.250
Nog te ontvangen NOW Subsidie	301.870	211.745
Nog te ontvangen TVL Subsidie	173.803	28.000
Uitgegeven lening	8.715	10.730
Te ontvangen LIV	4.606	6.928
Overige vorderingen	45.616	89.134
	<u>1.021.138</u>	<u>565.726</u>

Nog te ontvangen NOW subsidie heeft betrekking op de nog te ontvangen afrekening NOW 1^e tot en met 7^e aanvraagperiode verminderd met de in 2020 en 2021 reeds ontvangen voorschotten. De definitieve berekening van de subsidies zal in 2022 worden aangevraagd. Voor de jaarrekening 2021 is door het management een inschatting gemaakt wat de definitieve subsidiebate over 2021 zal zijn. De nadere uitwerking van de NOW subsidie is opgenomen onder de personeelskosten in toelichting 19.

Nog te ontvangen TVL subsidie heeft betrekking op de nog te ontvangen TVL subsidie over het 4^e kwartaal 2021 van € 173.803. In totaal is er voor boekjaar 2021 € 249.918 TVL subsidie toegekend, hiervan is € 76.115 in 2021 ontvangen. De TVL subsidie is opgenomen onder de overige baten in toelichting 25.

De uitgegeven lening heeft een rente van 4% per jaar en zal in maandelijkse annuïtaire bedragen (bestaande uit rente en aflossing van € 200) worden terugbetaald, voor het laatst in december 2025.

De vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar, behoudens de uitgegeven lening en te ontvangen subsidie voor een bedrag van € 6.618 (2020: € 8.715).

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

6. Liquide middelen

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Kas	0	16.302
Rabobank	460.579	96.496
Nederlandse Waterschapsbank	3.049.892	2.963.308
Kruisposten	2.815	12.206
	<u>3.513.286</u>	<u>3.088.312</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

7. Algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve is als volgt weer te geven:

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	(1.158.453)	781.991
Resultaatbestemming	(986.449)	(1.940.444)
Stand per 31 december	<u>(2.144.902)</u>	<u>(1.158.453)</u>

8. Bestemmingsreserves

Deze bestaan uit:

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Vervangingsreserve activa	500.000	500.000
Bestemmingsreserve ontwikkeling entreezone	1.788.478	1.839.664
Bestemmingsreserve projecten	0	28.500
Bestemmingsreserve groot onderhoud	975.000	975.000
Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/ Hulpgemaal De Fabriek	55.000	50.000
Bestemmingsreserve afschrijving materiële vaste activa	455.067	464.216
Stand per 31 december	<u>3.773.545</u>	<u>3.857.380</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt weer te geven:

Totaal	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	3.857.380	3.758.700
Toevoeging / onttrekking vanuit resultaatbestemming	(83.835)	98.680
Stand per 31 december	<u>3.773.545</u>	<u>3.857.380</u>

De bestemmingsreserves bestaan uit:

Vervangingsreserve activa	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	500.000	500.000
Toevoeging / (onttrekking) vanuit resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>500.000</u>	<u>500.000</u>

Bestemmingsreserve ontwikkeling entreezone	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	1.839.664	1.728.809
Toevoeging / onttrekking vanuit resultaatbestemming	(51.186)	110.855
Stand per 31 december	<u>1.788.478</u>	<u>1.839.664</u>

Voor de ontwikkeling van de entreezone zijn bijdragen van derden ontvangen. Voor zover die geen betrekking hebben op overheidssubsidies zijn deze in het jaar van ontvangst in de resultatenrekening verantwoord. Deze opbrengsten zijn echter bestemd voor de entreezone en zijn daarom in deze reserve opgenomen. Tevens heeft de stichting in het verleden een deel van de algemene reserve voor dit doel afgezonderd en aan deze reserve toegevoegd. Met ingang van boekjaar 2021 wordt de jaarlijkse afschrijvingslast voor de Entreezone via de resultaatbestemming in mindering gebracht op de bestemmingsreserve. Voor boekjaar 2021 was dit een bedrag van € 97.393.

Bestemmingsreserve projecten	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	28.500	28.500
Toevoeging / onttrekking vanuit resultaatbestemming	(28.500)	0
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>28.500</u>

Diverse projecten gericht op onderhoud en de realisatie van materiële vaste activa kunnen naar verwachting niet worden bekostigd uit subsidies en bijdragen van derden. Deze reserve is bedoeld voor de lasten uit de eigen bijdragen van de stichting aan deze projecten. Voor boekjaar 2021 is besloten om deze bestemmingsreserves op te heffen.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Bestemmingsreserve groot onderhoud	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	975.000	975.000
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>975.000</u>	<u>975.000</u>

Dit bedrag is bestemd voor toekomstig onderhoud aan de monumenten waarvoor naar verwachting geen subsidie kan worden verkregen.

Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/Hulpgemaal De Fabriek	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	50.000	45.000
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	5.000	5.000
Stand per 31 december	<u>55.000</u>	<u>50.000</u>

Dit bedrag is bestemd voor de ontwikkeling van een film.

Bestemmingsreserve afschrijving materiële vaste activa	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	464.216	481.391
Toevoeging (Onttrekking) vanuit resultaatbestemming	(9.149)	(17.175)
Stand per 31 december	<u>455.067</u>	<u>464.216</u>

In de jaarrekening 2017 is een aantal vaste activa geherwaardeerd. Voor de impact op het vermogen is deze bestemmingsreserve gevormd, die zal worden gebruikt voor de toekomstige afschrijvingskosten van deze activa.

9. Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfonds historisch schip Jantina	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	60.000	67.500
Mutaties	(7.500)	(7.500)
Stand per 31 december	<u>52.500</u>	<u>60.000</u>

Het bestemmingsfonds is gevormd voor een gift die aan de duurzame aanpassing van het historisch schip Jantina moet worden besteed. Deze aanpassing is gedaan in 2018 en is in de boekwaarde van de materiële vaste activa opgenomen. Het bestemmingsfonds zal gedurende de economische levensduur van het schip vrijvallen in lijn met de toekomstige afschrijvingslasten.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

VOORZIENINGEN

10. Voorziening groot onderhoud

Voorziening groot onderhoud	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	182.550	60.050
Dotaties	180.500	122.500
Onttrekking	(17.000)	0
Stand per 31 december	346.050	182.550

Deze voorziening is gevormd voor het toekomstig groot onderhoud van de niet monumentale activa. Dit betreffen onder andere de in 2019 nieuw gerealiseerde gebouwen en bruggen.

LANGLOPENDE SCHULDEN

11. Leningen aan kredietinstellingen

Lening Coöperatieve Rabobank U.A.	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	942.632	995.000
Aflossing	(104.736)	(52.368)
Stand per 31 december	837.896	942.632
Hoofdsom	995.000	995.000
Cumulatieve aflossing	(157.104)	(52.368)
Kortlopend deel	(104.736)	(104.736)
Saldo per 31 december	733.160	837.896

De lening is in hoofdsom groot € 995.000 en heeft een looptijd van 10 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 2,50% en staat voor 3 jaar vast. De eerste 6 maanden zijn aflossingsvrij. De eerste aflossing heeft in februari 2020 plaatsgevonden en bedraagt € 8.728 per maand. Als zekerheid is een eerste hypotheekrecht afgegeven op het pand aan de Nederwaard 1 te Kinderdijk (het bezoekerscentrum).

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Lening De Nederlandse Waterschapsbank N.V.

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	950.000	950.000
Verstrekking	0	0
Aflossing	(50.000)	0
Stand per 31 december	900.000	950.000
Hoofdsom	1.000.000	1.000.000
Cumulatieve aflossing	(50.000)	0
Kortlopende deel	(50.000)	(50.000)
Saldo per 31 december	900.000	950.000

De lening is in hoofdsom groot € 1.000.000 en heeft een looptijd van 20 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 0,78% en dient jaarlijks uiterlijk op 5 juli betaald te worden. De eerste aflossing zal in 2021 plaatsvinden en bedraagt € 50.000 per jaar. Vervroegd aflossen van de gehele of een gedeelte van de lening is niet toegestaan. De Gemeente Molenlanden heeft zich ten behoeve van de geldgeefster borg gesteld voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling.

Lening Nationaal Restauratiefonds

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	2.000.000	0
Verstrekking	1.500.000	2.000.000
Aflossing	0	0
Stand per 31 december	3.500.000	2.000.000
Hoofdsom	3.500.000	2.000.000
Cumulatieve aflossing	0	0
Kortlopende deel	0	0
Saldo per 31 december	3.500.000	2.000.000

De lening is in hoofdsom groot € 2.000.000 en heeft een looptijd van 15 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 1,0% en is maandelijks verschuldigd. De eerste aflossing zal in 2023 plaatsvinden. Aflossing geschiedt in maandelijks annuïtaire termijnen van € 1.666,67.

Gedurende 2021 is de lening uitgebreid met twee aanvullende leningen van € 1.000.000 en € 500.000. De jaarlijkse rente van deze leningen bedraagt 1,0% en is maandelijks verschuldigd. De eerste aflossing zal in 2023 plaatsvinden.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

Lening Gemeente Molenlanden

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	0	0
Verstrekking	150.000	0
Aflossing	0	0
Stand per 31 december	<u>150.000</u>	<u>0</u>
Hoofdsom	150.000	0
Cumulatieve aflossing	0	0
Kortlopende deel	0	0
Saldo per 31 december	<u>150.000</u>	<u>0</u>

De lening is in hoofdsom groot € 150.000 en heeft een looptijd van 12 jaar. De lening is zonder rente ter beschikking gesteld door de Gemeente Molenlanden. De lening dient aangewend te worden ter financiering van de renovatie van de Lage Molen. De eerste aflossing zal plaatsvinden op 1 januari 2024. Aflossing geschiedt in 12 jaarlijkse termijnen van € 12.500.

12. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Loonheffing	220.121	212.397
	<u>220.121</u>	<u>212.397</u>

SWEK maakt gebruik van de regelingen met betrekking tot bijzonder uitstel van betaling van de Belastingdienst. Op basis van deze regelingen mag de stichting een deel van de belastingschulden terugbetalen over een periode van 60 maanden (aanvangend per 1 oktober 2022). Als gevolg hiervan is een deel van de belastingschuld verantwoord onder de langlopende schulden.

De schuld is gewaardeerd tegen nominale waarde. Over 2021 is de stichting 0,01% rente verschuldigd over deze schuld. Deze rente is lager dan de marktrente en dit rentevoordeel betreft een overheidssubsidie. Naar inschatting van het management is dit bedrag niet materieel en is derhalve niet afzonderlijk verantwoord.

KORTLOPENDE SCHULDEN

13. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Loonheffing	11.670	96.801
	<u>11.670</u>	<u>96.801</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2021

14. Overige schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Nog te besteden subsidies en bijdragen	596.715	663.877
Nog te betalen kosten	281.570	408.335
Reservering vakantiegeld en -dagen	192.964	176.588
Nog te crediteren omzet	13.292	0
Personeelsvereniging	3.697	497
Vooruit ontvangen huur	1.177	1.177
Te betalen pensioenpremies	0	25.025
Te betalen nettolonen	0	4.566
	<u>1.089.415</u>	<u>1.280.065</u>

E - NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN EN FINANCIERING DERDEN

Leaseovereenkomst voor kantoorinventaris

Er zijn leaseovereenkomsten afgesloten voor kopieerapparaten en onderhoudscontracten ten behoeve van het onderhoud van de kopieerapparaten. De overeenkomsten hebben een resterende looptijd van 16 maanden.

Huurovereenkomst voor archiefruimte

Er is een huurovereenkomsten afgesloten voor een archiefruimte. De overeenkomst loopt van rechtswege af op 26 januari 2017 met een optie deze te verlengen met 12 maanden. De overeenkomst is verlengd tot 26 januari 2022.

Financiële verplichtingen uit niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen en financiering derden

	Verplichtingen		
	Verplichtingen <1 jaar	>1 jaar maar <5 jaar	Verplichtingen >5 jaar
	€	€	€
Kantoorinventaris	589	196	0
Huur archiefruimte	217	0	0
	<u>806</u>	<u>196</u>	<u>0</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

BATEN

Inkomsten van bezoekers

De inkomsten van bezoekers bestaan uit:

	2021	2020
	€	€
Inkomsten uit entreegelden	692.968	435.405
Inkomsten steigers	46.862	883
Inkomsten rondvaartboot	4.486	11.866
Inkomsten gidsen	45.108	1.248
Inkomsten verkopen	510.564	282.987
Inkomsten parkeren	119.983	77.307
	<u>1.419.971</u>	<u>809.696</u>

Van de baten wordt € 0,75 voor elke betalende bezoeker boven het aantal van 250.000 afgedragen aan het regionaal fonds. Het aantal betalende bezoekers in 2021 is 57.278 en daarmee is de afdracht aan het fonds nihil.

15. Inkomsten verkopen

	2021	2020
	€	€
Opbrengst souvenirs	244.056	125.559
Opbrengst horeca verkopen	266.508	157.428
	<u>510.564</u>	<u>282.987</u>

De opbrengst verkopen van in totaal € 510.564 (2020: € 282.987) bestaat uit opbrengsten uit hoofde van horeca verkopen en uit opbrengsten uit hoofde van verkoop van souvenirs. De opbrengsten en brutomarges van beide opbrengstencategorieën kan als volgt worden gespecificeerd;

	2021	2020
	€	€
Brutomarge souvenirs		
Opbrengst souvenirs	244.056	125.559
Kostprijs verkopen souvenirs	(88.653)	(72.985)
	<u>155.403</u>	<u>52.574</u>
 Brutomarge in %	 <u>63,7%</u>	 <u>41,9%</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

Brutomarge horeca verkopen

	2021	2020
	€	€
Opbrengst horeca verkopen	266.508	157.428
Kostprijs verkopen horeca	(87.829)	(55.516)
	<u>178.679</u>	<u>101.912</u>
Brutomarge in %	<u>67,0%</u>	<u>64,7%</u>

16. Onderhoudsbijdragen

De totale ontvangen bijdragen ten behoeve van onderhoud bestaan uit:

	2021	2020
	€	€
SIM / BRIM	63.037	106.127
Provincie Zuid-Holland – 6-jarige overeenkomst	77.900	77.900
Overige projectsubsidies	67.089	83.216
	<u>208.026</u>	<u>267.243</u>

De ontvangsten uit hoofde van de SIM-regeling (voorheen BRIM-regeling) en uit de meerjarige onderhoudsregeling van de Provincie Zuid-Holland zien op 6-jaarlijkse overeenkomsten met een looptijd tot 31 december 2021 en tot 31 december 2024.

Overige subsidie inkomsten zien op diverse projectsubsidies met een éénmalig karakter.

Voor vrijwel al de baten uit subsidies geldt dat aan het einde van het betreffende traject een verantwoording aan de subsidieverstrekker dient plaats te vinden. Op basis daarvan vindt een subsidie afrekening plaats. Tot die tijd kent de toegekende subsidie een voorwaardelijk karakter. Baten zijn verantwoord naar de mate waarin de directie inschat dat aan de subsidievoorwaarden is voldaan.

17. Overige inkomsten

	2021	2020
	€	€
Giften en sponsoring	89.260	133.378
Maalpremies	7.170	6.625
Overige inkomsten	162.577	12.332
	<u>259.007</u>	<u>152.335</u>

De ontvangen giften en sponsoring bevatten giften van derden ad € 46.207 (2020: € 110.855) die zijn bestemd voor de realisatie van entreezone. Voor de bestemming van deze giften is een bestemmingsreserve gevormd.

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

LASTEN

18. Inkoopwaarde verkopen

	2021	2020
	€	€
Kostprijs verkopen souvenirs	88.653	72.985
Kostprijs verkopen horeca verkopen	87.829	55.516
Inkoopkosten arrangementen	4.269	1.434
	<u>180.751</u>	<u>129.935</u>

19. Personeelskosten

	2021	2020
	€	€
Brutolonen en salarissen	1.494.240	1.706.356
Sociale premies	234.062	276.572
Pensioenkosten	222.461	225.115
	<u>1.950.763</u>	<u>2.208.043</u>
Ontvangen NOW subsidies	(931.641)	(974.879)
	<u>1.019.122</u>	<u>1.233.164</u>

In het boekjaar heeft Stichting Werelderfgoed Kinderdijk als gevolg van het coronavirus de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) 4e, 5e, 6e en 7e aanvraagperiode aangevraagd. Hiervoor is in 2021 een voorschotbedrag ontvangen. De definitieve berekening van de subsidie zal in 2022 worden aangevraagd. Voor de jaarrekening 2021 is door het management een inschatting gemaakt wat de definitieve subsidiebate over 2021 zal zijn. De totale NOW subsidie over 2021 is als volgt opgesplitst:

	Geschatte subsidie €	Ontvangen voorschot €	Afrekening €
NOW-1	368.394	311.046	57.348
NOW-2	302.781	365.620	(62.839)
NOW-3	305.132	259.404	45.728
NOW-4	365.797	268.974	96.823
NOW-5	320.735	212.523	108.212
NOW-6	105.211	187.083	(81.872)
NOW-7	138.470	136.390	2.080
	<u>1.906.520</u>	<u>1.741.040</u>	<u>165.480</u>

De geschatte subsidie NOW-1 t/m NOW-3 is op € 14.828 na opgenomen als bate in boekjaar 2020.

Gedurende het jaar 2021 waren gemiddeld 32 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2020: 40).

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

20. Overige personeelskosten

	2021	2020
	€	€
Personeelsverzekeringen	8.755	36.001
Inhuur personeel	41.365	35.250
Reiskostenvergoeding woon-werk	26.406	31.657
Studie- en opleidingskosten	4.852	9.196
Bedrijfskleding	430	2.089
Bestuurskosten	33.067	1.911
Personeelsvereniging	3.127	1.606
Bestuurder aansprakelijkheidsverzekering	653	653
Overige kostenvergoedingen	44.097	3.582
Overige personeelskosten	3.702	12.053
	<u>166.454</u>	<u>133.998</u>

21. Huisvestingskosten

	2021	2020
	€	€
Onderhoud gebouwen	825.512	813.165
Dotatie voorziening groot onderhoud	180.500	122.500
Schoonmaakkosten	27.412	33.640
Gas, water en elektra	0	5.924
Overige huisvestingskosten	14.009	8.723
	<u>1.047.433</u>	<u>983.952</u>

22. Verkoopkosten

	2021	2020
	€	€
Marketing	96.940	61.199
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	1.662	(8.207)
Communicatie	0	7.152
	<u>98.602</u>	<u>60.144</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

23. Kantoorkosten

	2021	2020
	€	€
Automatiseringskosten	93.328	91.237
Kantoorbenodigdheden	8.927	16.823
Drukwerk en filmkosten	7.303	2.696
Kantinekosten	2.266	2.989
Telefoon- en internetkosten	0	1.932
	<u>111.824</u>	<u>115.677</u>

24. Algemene kosten

	2021	2020
	€	€
Bezoekersmanagement	111.357	58.180
Accountantskosten	41.475	51.138
Abonnementen en contributies	25.748	23.782
Advieskosten	116	21.050
Overige algemene kosten	15.027	68.883
	<u>193.723</u>	<u>223.033</u>

25. Overige baten

	2021	2020
	€	€
Ontvangen TVL subsidies	249.918	140.000
Ontvangen TOGS subsidies	0	4.000
	<u>249.918</u>	<u>144.000</u>

26. Financiële baten en -lasten

	2021	2020
	€	€
Ontvangen rente leningen u/g	393	471
Betaalde rente en bankkosten	(72.486)	(41.001)
	<u>(72.093)</u>	<u>(40.530)</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

Resultaatbestemming

In de jaarrekening is de voorgenomen resultaatbestemming over boekjaar 2021 verwerkt zoals verantwoord in de toelichting op het eigen vermogen (pagina 37-40). De Raad van Toezicht dient dit nog te bekrachtigen.

Kinderdijk, 22 juni 2022

Bestuur:

P.J.H. van Steenbergen

Raad van toezicht:

A.J. Borgdorff

A. Tukker

W. van Leussen

S.M. van Nieuwenhuijzen

S.B. Bechtholt

Overige gegevens

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk
T.a.v. het bestuur
Overwaard 2
2961 AT KINDERDIJK

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Fascinato Boulevard 260
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam

T: +31 (0)10 253 59 00
F: +31 (0)10 253 59 99

rotterdam@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Datum 14 juni 2022
Referentie 2206-05845\1013188\1.0

Betreft
Samenstellingsverklaring 2021

De jaarrekening van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk te Kinderdijk is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2021 en de staat van baten en lasten over 2021 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen .

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, 'Samenstellingsopdrachten'. Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening in overeenstemming de Richtlijn voor de jaarverslaggeving C.1 "Kleine Organisaties-zonder-winststreven". Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen dan ook ervan uitgaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Accountants

Voor een nadere toelichting op aard en reikwijdte van een samenstellingsopdracht en de VGBA verwijzen wij u naar www.nba.nl/uitleg-samenstellingsverklaring.

Rotterdam, 14 juni 2022

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend

M.M. Veldhuis AA
Director MKB Accountancy & Advies